

IVANCSÓ ISTVÁN

ARANYMISÉS SZENTKÉPEK GÖRÖG KATOLIKUS PAPJAINKTÓL

TARTALOM: 1. Bevezetés; 2. Néhány statisztikai adat; 3. Az aranymisés szentképek idézetei; 1/ Szentírási idézetek; 2/ Liturgikus idézetek; 3/ Egyéb idézetek; 4. Összegzés.

1. Bevezetés

Görög katolikus egyházunk szegényes értékeit megőrzendő, kispap korom óta gyűjtöm szisztematikusan a primíciás szentképeket, s albumba rendezem őket időrendi sorrendben. De ezek mellett ugyanígy összegyűjtöm az egyéb jubileumi képeket is: az ezüst-, arany-, gyémánt-, vasmisés szentképeket is. Hogy ne csupán az albumok lapjai között lapuljanak, hanem némi hírt adjanak arról, papjaink milyen buzgóan kezdik szolgálatukat, hogyan állapodnak meg papi életük derekán, miként adnak hálát annak alkonyán, érdemes ismerkedni a szentképek idézeteivel. A primíciás képekről már készítettem tanulmányokat. Az egyikben csak a liturgikus idézeteket összegeztem.¹ A másik kettőben pedig egy sajátos szempont – a máriapócsi jubileumi esztendő² – kapcsán a pócsi Mária, illetve az Istenszülő volt a kigyűjtési szempontom.³

Eme jelen tanulmánynak szintén van apropója, ugyanis 2005. augusztus 7-én tartja *Keresztes Szilárd* megyéspüspök, miskolci apostoli kormányzó az aranymiséjét, a vele együtt ötven esztendővel ezelőtt szen-

¹ Az első ilyen publikáción: „Liturgikus idézetek papjaink primíciás képeiről”, in *Athanasiana* 8 (1999) 101-115.

² A máriapócsi kegykép harmadik könnyezésének centenáriumára hirdette meg Keresztes Szilárd hajdúdorogi megyéspüspök.

³ Az egyik: „A pócsi Mária és az Istenszülő papjaink primíciás képein”, in *Görög Katolikus Szemle Kalendáriuma 1995*, Nyíregyháza 1994, 98-102. – A másik: „Idézetek papjaink primíciás képein a pócsi Máriához, illetve az Istenszülőhöz”, (megjelenés alatt). Ez utóbbi a „Magyar Tudomány Napja 2004” alkalmából rendezett Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tudományos Konferencián, 2004. november 9-én, Nyíregyházán elhangzott előadás anyaga.

telt három paptársával együtt.⁴ Az aranymisés szentképek idézeteinek csokra legyen köszöntés számukra, bár éppen az övék még nem kerülhet be a jelen összefoglalásba.

2. Néhány statisztikai adat

Az idén jubiláló aranymisésekig – őket is beleértve – 210 áldozópapot szenteltek püspökeink a magyar görög katolikus egyházban. Adataikat az egyházmegye szentelési anyakönyvből lehet nyomon követni. Közülük 29 pap halálának dátuma nem ismerős, így nem lehet eldönteni, elérték-e az aranymisés kort.

Eddig nem sikerült aranymisés szentképet találni 14 papunktól.⁵ Ez jelentheti egyrészt azt, hogy ténylegesen nem volt ilyen képük, másrészt viszont azt, hogy volt, csak még nem jutott el a gyűjteménybe.

Összesen 108 paptestvér korábban meghalt, mint hogy elérte volna az aranymiséje időpontját.

A többiek közül, vagyis 53 paptól maradt fenn aranymisés szentkép, s ezek be is kerültek a gyűjteménybe. Hozzájuk lehet számítani a most jubiláló hat aranymisést, így a teljes létszám 59 lesz, mivel minden bizonnyal fognak készítettetni emlékképet.

Így tehát azt lehet megállapítani, hogy a mostani aranymisésekig fölszentelt 210 papnak kicsivel több mint a fele elhunyt azelőtt, hogy jubilálhatott volna. S ennek a teljes létszámnak kicsivel több mint az egynegyedétől, az aranymiséig eljutott papoknak pedig több mint a felétől ismerős az aranymisés szentkép.⁶

A következőkben tehát ezeknek a szentképeknek az idézeteit próbálom meg rendszerezni. Az ikonográfiai szemponttal⁷ most sem

⁴ Apósom, Obbágy Miklós is az együtt szenteltek között volt Szabados János atyával a Miskolci Apostoli Exarchátusból, valamint Járasi János a Hajdúdorogi Egyházmegyéből. Ebben az évben szentelődött még, és ezért az idén aranymisés még dr. Kiss Andor és Papp Szabolcs atya is.

⁵ A következő tizennégy paptestvérről van szó: Szuvák József, Legeza Ödön, Kriszka Sándor, Szmandray János, Tóth György, Varga János, Kiss Antal, Bodnár Béla Miklós, Timaffy András, Simon György, Kádár György, Csobay András, Timkó Mihály, Körte Ferenc.

⁶ Ezek az arányok természetesen még változhatnak pozitív irányba, ha a lehetséges 14 kép előkerül (ha ténylegesen volt). Sőt, még előkerülhet a 28 közül olyan papoknak is az aranymisés képe, akiknek halála dátuma eddig nem ismerős.

⁷ Vö. tanulmányom: „A pócsi Mária és az Istenszülő papjaink primíciás képein” (3. l.áb.), 98. s különösen a 4. l.ábjegyzetet.

érdemes foglalkozni, hiszen az elnyomatás évtizedeiben örülhettek a paptestvérek, hogy az éppen – esetleg nagy nehézségek árán beszerzett – szentképeket használhatták fel, tehát olyat, amilyen éppen volt.

3. Az aranymisés szentképek idézetei

Nyilvánvaló, hogy egy-egy papi élet alkonyán már más idézetet lehet találni az aranymisés szentképen, nem pedig olyat, mint a primíciás képen, a papi élet kezdetekor. A lelki alapok azonban itt is ugyanazok, s a felosztást érdemes ugyanúgy elvégezni, mint a primíciás képekkel kapcsolatban, tehát megkülönböztetve csoportosítani a szentírási idézeteket, a liturgikus szövegeket és egyéb idézeteket.

Előtte azonban még érdemes rögzíteni, hogy az 53 aranymisés szentkép között 8 olyan található, amelyre nem került idézet,⁸ de 6 olyan van a kollekcióban, amelyre két,⁹ valamint egy olyan,¹⁰ melyre három idézetet is felírt a jubiláló. Ez utóbbiakat – természetesen – a részletesebben láthatjuk a következőkben.

A legelső aranymisés szentkép az 1965. október 3-ai dátumot viseli, így tehát a jelen összeállítás éppen negyven esztendő óta él.

1/ Szentírási idézetek

Az 53 aranymisés pap közül összesen 35 választott emlékképére szentírási idézetet. Sőt, közülük négyen¹¹ mindkét idézetüket a Szentírásból vették.

A következőkben a szentírási könyvek sorrendjét követve rendezzük az idézeteket. Az Ószövetségből csak a zsoltárokból választottak a papok, míg az Újszövetség esetében nagyobb a változatosság.

⁸ 1970-ben dr. Baulovics Zoltán kézzel megírt és dr. Sztankay András nyomtatott szentképe ilyen. 1971-ben Árvai József, 1973-ban dr. Bába Miklós, 1975-ben pedig Tamás János nyomtatott képe sem tartalmaz idézetet. 1977-ben dr. Rohály Ferenc írógéppel készítette a szentképe feliratát, de idézet nélkül. Tótin Pál gumibélyegzővel nyomtatta fel az emlékképére, hogy „Aranymisém emlékére”, és kézzel írta alá, de sem dátumot, sem idézetet nem közölt. Aztán Bicsánszky György 1995-ben számítógéppel nyomtatott képpel jubilált, de idézet nélkül.

⁹ Dr. Vatalmány Bertalan, Sója Miklós, Pásztor Mihály, Vaszkun György, dr. Pirigy István, Oláh Miklós.

¹⁰ Dudás Bertalan OSBM.

¹¹ Dr. Vatalmány Bertalan, Pásztor Mihály, Vaszkun György. – Dudás Bertalan OSBM pedig a három idézete közül vett kettőt a Bibliából.

a) *Zsoltár* – Papjaink számára legkedveltebb a zsoltáridézet volt, hiszen 18 jubiláló választott ilyet, közülük egy¹² pedig mindkét idézetként zsoltár-részletet írt fel a szentképére.

1. „Hálát adok néked, Uram, teljes szívemből, s elbeszélem minden csodádat” (Zsolt 9,2).¹³ – Ez az első olyan idézet, amely a Zsoltárok könyvéből való, ha a részleteknek a könyvön belül való elhelyezkedését figyelembe vesszük. – *Kozma Lajos* 1998. augusztus 6-án végzett aranymiséjére választotta ezt a részletet, mely tiszta szép hálaadás az aranymise kapcsán.

2. „Áldom az Urat minden időben, az ő dicsérete számban lesz mindenkor” (Zsolt 33,2). – A hálaadás után a második gondolat a zsoltáridézetben az áldásmondásé és a dicséreté. Az a zsoltár, amely ezt a részletet tartalmazza, liturgikus használatban is van egyházunkban: a lítiás vecsernye végén szoktuk imádkozni. – *Vaszkun György* pedig 1997. április 23-án írta fel az aranymisés szentképére.

3. „Tiszta szívet teremts bennem, ó Isten, és az igaz lelket újítsd meg benső részeimben” (Zsolt 50,12). Közismert ez a zsoltár-részlet egyházunkban, mint ahogy maga az egész zsoltár is, hiszen gyakran szoktuk imádkozni.¹⁴ – Egy egész élet programját fogalmazza meg, de az aranymisés hálaadáshoz is illeszkedik, további kérésként. – *Verdes Miklós* 1993-ban alkalmazta aranymisés idézetként.

4. „Szeretlek Téged, Uram, én erősségem, az Úr az én erősségem és oltalmam” (Zsolt 82,2). – *Oláh Miklós* 2004-ben, Péter és Pál főapostol ünnepén írta fel szentképére ezt a zsoltár-részletet, mégpedig második idézetként. Ugyanakkor jelezte, hogy ez a Liturgiában is előfordul. Mindenesetre, a zsoltárossal együtt imádkozva, összefoglalja egy papi életnek az Úr iránti szeretetét és az ő erejébe vetett bizalmát. Figyelemre méltó még, hogy az első idézete is a Szent Liturgiából való; ám az nem szentírási részlet.

5. „Mely igen fölségesek a műveid, Uram, mindenedet bölcseséggel cselekedtél” (Zsolt 103,24).¹⁵ A zsoltár – és maga ez a kiválasztott verse is – a teremtés művének magasztalása. Ugyanakkor nagyon alkalmas arra is, hogy a papi hivatás nagy művét is magasztalja általa a

¹² Dudás Bertalan OSBM.

¹³ Az idézet helyét számmal nem jelezte, csak annyit, hogy „zsoltár”.

¹⁴ Az istentiszteletekben előírt helyeken kívül például a Szent Liturgia kezdetén imádkozzuk a néppel együtt, mialatt a pap végigtömjénezi a templomot.

¹⁵ Csak a zsoltár számát írta ki, a verset nem. Egyébként a zsoltár sokak számára ismerős, hiszen a bizánci egyház alkonyati istentiszteletének részét képezi.

jubiláló pap: valóban fölséges dolog, és az Isten bölcsességén múlik ez. – Ezért választotta és írta *dr. Vatamány Bertalan* ezt a zsoltáridézetet az emlékképére 1985. augusztus 11-én. – Ehhez az idézethez kapcsolódik egy rövidebb és másik fordításból való: „Uram, mindeneket bölcsen intéztél”.¹⁶ – Ezt pedig *dr. Kricsfalussy Ferenc* írta fel aranymisés szentképére 1988. december 11-én.

6. „Áldjad, lelkem, az Urat, és minden, ami bennem vagyok, az Ő szent nevét” (Zsolt 102,1).¹⁷ Ez a zsoltáridézet az általános hálaadás kategóriájába tartozik, azaz a jubiláló pap áldást mond vele az Istenre. – *Sorossy Sándor* az 1991. október 5-én tartott aranymiséje alkalmából nyomattatta az emlékképeire.

7. „Áldjad, lelkem, az Urat, és ne feledd, mennyi jót tett veled” (Zsolt 103,2). Ezt az aranymisés jubileumra különösen illő zsoltáridézetet két papunk is kiválasztotta az emlékképére. – *Csiszárík János* 1999. július 25-én, majd pedig az ifjabb *Fodor István* 2003. május 4-én. Ám az utóbbi Zsolt 102,2-ként idézi, de ugyanazokkal a szavakkal.¹⁸

8. „Hálát adok Neked, Uram, teljes szívemből” (Zsolt 110,1). Ez a zsoltár-részlet nagyon hasonlít a Zsolt 9,2-re.¹⁹ Ugyanúgy az Isten iránti hálaadást mutatja be, mint az, tehát ugyanúgy alkalmas arra, hogy aranymisés jubileum mottója legyen. – Így választotta idősebb *Fodor István* az emlékképe idézetéül 1975. október 26-án. – *Dudás Bertalan* bazilita atya szintén ezt az idézetet írta az aranymisés szentképére 1985. április 28-án.²⁰ Némi eltérés azonban található itt az előzőhöz képest, bár lehet, hogy a nyomda hibájából: „Hálát mondok²¹ Néked, Uram, teljes szívemből”. – A hálaadás olyan szép és komoly téma az aranyjubileumát ünneplő pap számára, hogy az ezt kifejező zsoltárrészlet még egy harmadik esetben is megjelenik az emlékképen: *Kocsis Péter* 1987-ben nyomattatta a szentképére. Sőt, negyedszer, még teljesebb – a Zsolt 9,2-vel azonos²² – formában is megjelenik: „Hálát adok neked, Uram, teljes

¹⁶ Igaz, nem tette idézőjelbe, és nem közölte a szentírási helyet, de egyértelmű, hogy innen való az idézet.

¹⁷ Csak a zsoltár számát írta ki, a versét nem. Viszont ez az idézet is ismerős, hiszen a hétköznapi Szent Liturgiák antifónájaként használjuk.

¹⁸ Liturgikus használatunkhoz is kapcsolódva ez utóbbi a helyes, hiszen a 103. zsoltár már a vecsernyében imádkozott zsoltárként közismert.

¹⁹ Mivel pedig Karácsonykor a Szent Liturgia első antifónájának első verse, sokak számára ismerős.

²⁰ Mégpedig ez lett a második idézete.

²¹ A Szentírásban az „adok” szó szerepel ezen a helyen.

²² Lásd az 1. pontban.

szívemből; elbeszélem minden csodádat” (Zsolt 110,1).²³ – Ezt *Véghseő György* alkalmazta így 1990-ben az aranymiséés emlékképén.

9. „Mit adjak vissza az Úrnak mindazokért, miket nekem adott” (Zsolt 115,3). Ez a klasszikusnak számító zsoltár-idézet gyakran előfordul a hálaadások alkalmával. Így nem véletlen, hogy kétszer is helyet kapott az aranymiséés szentképeken. – Először *Dudás Bertalan* bazilita atya alkalmazta 1985. április 28-án,²⁴ majd pedig *Farkas Olivér* választotta a 2004. július 4-én végzett jubileumi Liturgiájára, s nyomattatta rá az emlékképeire.²⁵

10. „Megteszem, amit elrendeltél, Te pedig ne hagyj el engem soha!” (Zsolt 119,8). Ez egy olyan zsoltár-idézet, amely primíciás képen is helyet kaphatna, a papi életnek való buzgó nekiindulásként, de az aranymiséés emlékképen még hatásosabb. Ilyenkor ugyanis jobban át lehet érezni a hivatás teljesítésének felelősségét, valamint azt, hogy mennyire szükség van hozzá Isten segítségére. – *Papp Zoltán* a 2001. július 22-én végzett aranymiséjére választotta ezt a szentírási részletet.

11. „Adjatok hálat az Úrnak, mert jó, mert örökkévaló az ő irgalmassága” (Zsolt 135,1). Aranymiséés hálaadásnak különösen is alkalmas ez a zsoltár-idézet, amelyet *dr. Pirigyi István* választott és nyomattatta rá az emlékképeire 1998. augusztus 30-án. Ugyanis a papot illeti a hálaadás, különösen a szép jubileumot megért papot, Istent pedig, hogy irgalmasságát árássa mindenkor.

12. „Áldom az Urat és dicsőítem Őt mindörökké” (Zsolt 145,1).²⁶ – Ismét azt lehet mondani, hogy az Isten iránt megnyilvánuló hálaadás az ő dicsőítésébe torkollik, s így ez a zsoltárvers is nagyon alkalmas arra, hogy aranymiséés emlékképen jelenjen meg. *Dr. Hudáky Aladár* 1991-ben választotta és nyomattatta az aranymiséés szentképére.

13. „Dicsérd én lelkem az Urat, dicsérem az Urat életemben, dicséretet mondok az én Istenemnek, valamíg leszek” (Zsolt 145,1). Ebben az aranymiséés idézetben a tiszta istendicsőítés kapott helyet a zsoltáros szavain keresztül. Valóban, egy papi élet nem is lehet más, mint Isten dicsőítése, és ez ténylegesen az örökkévalóságba torkollik, nem is csak a földi élet folyamán tart. – Édesapám, *Ivancsó Tibor* vá-

²³ A pontos helyet nem jelzi, csupán azt, hogy „110. zsoltár”.

²⁴ *Dudás Bertalan* atyának a két zsoltár-idézete közül ez az első a szentképén.

²⁵ *Dudás Bertalan* csak a zsoltár számát jelezte, *Farkas Olivér* viszont nem jelölte meg sem a helyet, sem a számot.

²⁶ Csak a zsoltár számát jelezte, a verset nem. Így kissé nehéz beazonosítani az idézet helyét. Leginkább a Zsolt 145(144),1 helyre lehet gondolni.

lasztotta ezt a szép zsolttáridézetet a 2000. augusztus 6-án végzett arany-miséjének mottójául az emlékképre.

b) *Evangélium* – Érdekes, hogy az evangéliumból lényegesen kevesebb – összesen 10 – jubiláló pap választott idézetet a szentképre. A Márk szerinti evangéliumból nem, de a másik háromból idéztek. A legkedveltebb – ismét a hálaadás, illetve a magasztalás miatt – a Lukács szerinti evangélium részlete, amit öten választottak. Az áttekintésben ismét a szentírási sorrendet vesszük alapnak.

1. „A szegényeknek hirdettetik az evangélium” (Mt 11,5). – Ez különlegesen is érdekes idézet, mert nem az aranymisés hálaadást tartalmazza, hanem egy élet summáját; egy olyan papi életét, amely a cigányoknak lett szentelve. Ezért cigány nyelven is olvashatjuk az emlékképen: „Lé csorréngé glászoszájvel o évángéliumo”. *Sója Miklós* volt az, aki papi életének túlnyomó részét a hodászi cigányok között élete le, s 1987-ben ezt az idézetet²⁷ választotta az aranymisés szentképre.

2. „Boldog az a szolga, kit mikor Ura eljön, így cselekedve talál” (Mt 24,46). A hű és okos szolga példabeszédéből is felkerült egy részlet az egyik szentképre. Nyilván a lelkipásztori buzgóság folyamatoságra akart utalni *Kriskó Elek*, amikor az 1966. október 23-án végzett aranymiséjéhez választotta mottóul ezt az idézetet.

3. „Magasztalja az én lelkem az Urat és örvendez az én lelkem üdvözítő Istenemben” (Lk 1,46-47). A zsolttárok hálaadó gondolatkörével rokon a Lukács szerinti evangélium idézett szövege, ám valójában prófétai idézet.²⁸ – Ebben a hosszabb formában *Rojkovich Pál* írta fel az aranymisés szentképre 1965. október 3-án. Őt követte még négy paptársa, akik viszont a mondatnak csak a felét idézték: „Magasztalja az én lelkem az Urat”. Először *Demkó Sándor* járt el így 1974-ben.²⁹ Majd őt követte *dr. Vatamány Bertalan*, aki az 1985. augusztus 11-én végzett aranymiséjére választotta ezt az idézetet.³⁰ A következő *dr. Bihari Bertalan* volt, mégpedig ugyanebben az esztendőben, 1985. december 8-án: ő is ugyanezt a részletet írta fel az emlékképre.³¹ Végül még *dr. Korcsinszky György* is, 1995. december 10-én, ezzel a szentírási mondatdal adott hálát aranymiséjén.³²

²⁷ Első idézetként.

²⁸ Hab 3,18

²⁹ Ő a szentírási lelőhely nélkül idézte a mondatot.

³⁰ Hellyel együtt, és második idézetként alkalmazta a részletet.

³¹ Ő ismét a szentírási lelőhely nélkül idézte a mondatot.

³² A szentírási hely megjelölésével írta fel az idézetet.

4. „Maradj velünk, Uram, mert esteledik” (Lk 24,29). Ez a nagyon jellemző mondat – bár kissé eltérő formában – két alkalommal található meg idézetként papjaink aranymisés képein. Az emmauszi tanítványok kérték úgy az Urat, mint ahogy az aranymise kapcsán lehet kérni. Nos, előbb *Pásztor Mihály* tette ezt 1990. június 10-én.³³ Majd pedig kicsit átfogalmazott módon is megjelent az idézet: „Uram, maradj velem, mert már esteledik!” Ezt pedig *Vaszkun György* az 1997. április 27-én végzett aranymiséje kapcsán adta így ki.³⁴

5. „Én Uram és én Istenem” (Jn 20,28).³⁵ Tamás apostolnak a hitvallása jelenik meg abban az egyetlen olyan idézetben, mely a János szerinti evangéliumból való. Egy papi élet alkonyán ez is sokat mond. – Ezt *Szilvássy Miklós* választotta és írta fel az emlékképére az 1984. december 9-én végzett aranymiséje alkalmából.

c) *Levél* – az újszövetségi levelekből 7 aranymisés pap választott idézetet a szentképére. Érdekes a megoszlás: heten mindössze négy részletet használtak fel.

1. „Sem halál, sem élet el nem választhat minket Isten szeretetétől” (Róm 8,39). Egy hűséges papi élet szép jubileumán igazán illő ez a szentírási idézet. – Előbb *dr. Balogh György* írta fel az aranymisés emlékképére 1974 októberében. Majd később újra megjelent egy másik szentképen, de már eltérő formában: „Teremtmény el nem szakíthat minket Isten szeretetétől, mely a Krisztus Jézusban, a mi Urunkban van”.³⁶ Ezt pedig *dr. Békés Géza* alkalmazta így az 1997-ben végzett aranymiséjével kapcsolatban.

2. „Mindenkinek mindene lettem, hogy mindenkit megmentsek” (1Kor 9,22). Szent Pál az apostoli munkájára, személyes buzgóságára alapozva mondhatta el ezt, illetve írhatta le. Az apostol munkájának folytatójaként minden papra érvényes lehet. S boldog az az aranymisés pap, aki elmondhatja magáról. *Dr. Hollós János* az 1988 augusztus havában végzett aranymiséjéhez használta fel idézetként.

3. „Minden imádságban kéréseitek hálaadással szálljanak fel Istenhez” (Fil 4,6). Ismét és ismét megjelenik a hálaadás gondolata az aranymisés képeken: Szent Pál apostol tanítása segítségével is. Előbb *Mosolygó Sándor* használta fel ezt az idézetet 1967-ben.³⁷ Majd egy

³³ A helyet nem közölte. Második idézetként szerepel a szentképén.

³⁴ Itt is második idézetként van jelen, s a szentírási lelőhely itt sem szerepel.

³⁵ Nem írta ki az idézet helyét, hanem csak annyit jelzett, hogy „Jn. ev.”.

³⁶ Róm 8,39 (kiírta a lelőhelyét).

³⁷ Csak ennyit írt az idézet alá: „Szent Pál apostol tanítása).

újabb változatban jelent meg: „Minden imádságban és könyörgésben a ti kéréseitek hálaadással szálljanak föl Istenhez”. Ezt pedig *Pásztor Mihály* nyomattatta a szentképeire az 1990. június 10-én végzett aranymiséje emlékére.³⁸ Majd kiszáradva harmadszor is felkerült egy aranymisés emlékképre az idézet, de ismét egy újabb változatban: „Imádságaitok és kéréseitek hálaadással szálljanak fel Istenhez” (Fil 4,6). Ezt már *Mohai Gábor* készítette, aki 1992. október 18-án nyomattatta ki ilyen formában a szentképeit.

4. „Hálát adok Urunknak, Jézus Krisztusnak, aki erőt adott nekem, megbízhatónak tartott és meghívott a szolgálatára” (1Tim 1,12). Az újszövetségi levelek gazdag anyagából még egy hálaadást tartalmazó újabb részlet is felkerült egy aranymisés szentképre. Ez önmagában is gazdag gondolatokat tartalmaz. *Legeza László* az 1999. július 20-án tartott aranymiséjéhez választotta ezt.

2/ Liturgikus idézetek

Aranymisés papjaink közül – s természetesen csak azokat számítva, akiktől megvan az emlékkép – 9 választott liturgikus idézetet a jubileumához.

a) *Szent Liturgia* – Csupán egyetlen papunk van, aki a Szent Liturgia szövegéből vette emlékképre az idézetet.

„Tieidet a tieidből, néked ajánljuk föl mindnyájunkért és mindenekért” (Liturgia). Az alapítási szavak után következik Liturgiánkban a felajánlás az örök Főpap felé, melyet az idézett mondattal kezd a pap. Ezt a részletet választotta *Figeczki Balázs* a 2004. július 11-én végzett aranymiséjének mottójául.

b) *Alkonyati istentisztelet* – A vecsernyéből, illetve az Előszenteltek Liturgiájából szintén egy papunk választott idézetet az aranymisés emlékképre.

„Igazodjék föl az én imádságom, mint a tömjénfüst a Te színed elé...” Ezt a zsoltárverset³⁹ az Előszenteltek Liturgiájában ünnepélyesebben szoktuk énekelni, de a minden nap végzendő alkonyati istentiszteletben is jelen van. Az „Uram, tehozzád kiáltok” után szépen kifejezi

³⁸ Nem csupán az idézett mondatot, hanem a hálaadó Szent Liturgia teljes apostoli szakaszát jelezte: Fil 4,4-9.

³⁹ Zsolt 140,2 – Igaz, az emlékképen nem jelezte az atya, hogy a szertartásból és nem konkrétan a Bibliából vette az idézetet, de közismertsége és napi imádkozása miatt biztosnak fogadható el, hogy az előbbire gondolt.

az imádságnak Istenhez való irányítását. Ezért nyomtathatta ezt a részletet *dr. Simárszky János* az 1979. december 2-én az emlékképére.

c) *Reggeli istentisztelet* – A hálaadás gondolata miatt négy papunk is a reggeli istentiszteletből választotta az aranymisés idézetét.

1. „Dicsőség a magasságban Istennek”. A Nagy doxológia kezdődik ezekkel a szavakkal a reggeli istentiszteletünkben, mely egyben evangéliumi idézet is lehet.⁴⁰ Minden papi életért, az arra való meghívásért, az abban való hűséges kitartásért elsősorban Istent illeti a dicsőség és a dicsőítés. Így választotta ezt az idézetet előbb *Karosi Ferenc* 1974-ben, majd *Gaál Gyula* 1995-ben.

2. „Hálát adunk Neked a te nagy dicsőségedért, Urunk, mennyei Királyunk” (Nagy doxológia). Szintén a reggeli istentiszteletből, a nagy dicsőítésből való ez az idézet is, amely már kifejezetten hálaadást fogalmaz meg, s amit az előző témához lehet kapcsolni: Istent illeti a legnagyobb dicsőség, valamint a hálaadás a papi életért. *Pregun Dezső* az 1991-ben végzett aranymiséjéhez választotta ezt a részletet. A következő esztendőben, 1992-ben pedig rövidebb formában írta fel aranymisés emlékképére *Molnár Antal* ezt a gondolatot: „Hálát adunk, Urunk, a te nagy dicsőségedért”.

d) *Ünnepek* – A liturgikus idézetek közé tartoznak az emlékképeken azok is, amelyek egy-egy ünnepről származnak. Három papunk volt eddig, aki ilyen ünnepi, liturgikus idézetet írt fel a szentképére.

1. „Nem az öreg tart engemet, én tartom az öreget”⁴¹ (Lit. ének). A Találkozás ünnepén, február 2-án, a reggeli istentiszteletben szoktuk énekelni a kánon IX. ódája előtt – a többi között – ezt az énekverset is. A himnuszköltő azt fogalmazta meg itt, hogy nem az aggastyán Simeon az, aki a gyermek Jézust tartja (bár kezeibe vehette), hanem Jézus az, aki fenntartja, életben tartja az öreget. A papi élet alkonyára igencsak illő ez a gondolat, illetve liturgikus idézet, melyet *dr. Bodnár Béla* írt fel az 1968-ban végzett aranymiséjekor a szentképére.

2. „Hirdess a földnek nagy örömet, dicsérjétek, egek, Isten dicsőségét”⁴² (Gyümölcsoltói ének). Március 25-én az Örömhírvételt ün-

⁴⁰ Lk 2,14 – Az idézetet választó két atya egyike sem jelezte a helyet, ám itt is feltételezni lehet, hogy az ének közismertsége miatt ténylegesen a Nagy doxológiáról van szó.

⁴¹ „Nem az aggastyán tart engem, hanem én tartom az öreget” – ez az énekeskönyvünkben található hivatalos szöveg. Lásd *Dicsérjétek az urat! Görögszertartású katolikus énekeskönyv*. Nyíregyháza 1994, 718. (A továbbiakban: *Énekeskönyv*.)

⁴² „Hirdesd ó föld a nagy örömet; dicsérjétek, egek, Isten dicsőségét!” – ez a hivatalos szöveg. *Énekeskönyv*, 733.

nepeljük: azt, hogy a Fiúisten megváltásunkra emberré lett, édesanyja szíve alatt elindult a földi élete. Valóban nagy öröm, Isten dicsőségének megnyilvánulása, hiszen üdvösségünk kezdete. A pap pedig – az egyházi rend szentségében részesedve – ebbe a nagy műbe kapcsolódhat bele, hogy üdvösségre segítse az embereket, s ezt a munkát végezheti élete végéig. Ezért választhatta *Mosolygó Sándor* ezt az idézetet 1994-ben az aranymiséjéhez.

3. „Tündököljön reánk is, bűnösökre, a te örökkévaló világosságod!” (A Színeváltozás ünnepi tropárjából).⁴³ Az Úrszínváltozás ünnepén könnyű megélni azt a nagy váltást, amit a szentség ereje ad a felszenteléskor. Ugyanakkor az is igaz, hogy a pap megmarad embernek, aki gyarló is tud lenni. Ezt a kettősséget fogalmazza meg az az idézet az ünnepi tropárjából, amelyet *dr. Pirigyí István* nyomtatott rá az aranymisé szentképére 1998. augusztus 30-án.

3/ Egyéb idézetek

Az aranymisés emlékképek közül hétre olyan idézet is felkerült, melyek nem tartoznak az előbbi kategóriákba. Tartalmuk és témájuk változatos: a fohásztól a teológiai tanításig, a szentírási háttértől a pócsi Szűzanyáig sokminden megtalálható bennük. Ezért kellett ezt a külön kategóriát alkalmazni az egyéb idézetek számára.

1. „Velünk az Isten”. Az izaiási prófécia⁴⁴ sugallja ez az idézet, melyet a nagy esti zsolozsmában is imádkozni szoktunk, ünnepélyes alkalmakkor pedig (Karácsony, Vízkereszt vigíliáján) a hívők közösségével énekelni. A papi élet folyamatára is érvényes, annak alkonyán pedig különösen fontos a tudatosítása. Jogos tehát, hogy megjelenik aranymisés idézetként, amint *dr. Fodor Antal* 1981-ben alkalmazta az emlékképén.

2. „Úr Jézus Krisztus, könyörülj rajtam”. Mint az előbbi idézetnek, ennek is kettős gyökere vagy háttere lehet: egyrészt evangéliumi, másrészt pedig imádságos. Az elsőt több idézet is alátámasztja az evangéliumból: a jerikói koldus,⁴⁵ a kánaáni asszony,⁴⁶ a tíz leprás⁴⁷ könyörgése Jézus, a Dávid fia, a Mester, az Úr felé. A másik pedig a Jézus-imát

⁴³ Második idézet.

⁴⁴ Iz 8,10

⁴⁵ „Jézus, Dávid fia! Könyörülj rajtam” (Mk 10,47).

⁴⁶ „Könyörülj rajtam, Uram, Dávid fia! (Mt 15,22).

⁴⁷ „Jézus, Mester! Könyörülj rajtunk!” (Lk 17,13).

vetíti szemünk elé.⁴⁸ Bizony, az egész papi élet folyamán, de annak vége felé is nagy szükség van erre a fohászra. Ugyanakkor szép gondolat, hogy az aranymiséés szentképen is helyet kaphat, mint *Oláh Kornél* esetében, aki 1978-ban alkalmazta azt.

3. „Te Benned bízom, Uram, örökké meg nem szégyenülök”. Valószínűleg ezt az aranymiséés mottót is liturgikus-imádságos szöveg sugallta. Ugyanis imakönyvünk régebbi kiadásában benne volt az ájtatosságok között a szentségimádás, és annak záró énekében hangzott fel az ének: „Tebenned bízunk, Urunk, hogy örökké meg ne szégyenüljünk”.⁴⁹ *Mitró János* az 1968. október 13-án végzett aranymiséjének emlékképeire nyomattatta ki az általa kissé átalakított – a jubileumhoz alkalmazott – mondatot.

4. „Mindenért Istennek legyen dicsőség” (Aranyszájú Szent János). Ezt a kissé jezsuita-ízű mondatot írta fel aranymiséés szentképeire *Sesziák László* 1985. augusztus 25-én. Mivel az idézet után a szerzőt is közölte, nem lehet kétséges, hogy tényleg a mi görög egyházatyánktól származik ez a tanítás. Talán a legszebben tartalmazza egy ötven esztendőssé válás papi élet és papi szolgálat summáját.

5. „Könnyező pócsi Szűzanyám, hála és köszönet Neked”. A máriapócsi születésű *Dudás Bertalan* bazilita szerzetes atya alkalmazta ezt a szép mondatot az aranymiséés emlékképén, az 1985. május 5-én tartott jubileuma alkalmával. Szerzetesként, házfőnökként, tartományfőnökként is élt Máriapócon, így tehát nem lehet csodálkozni azon, hogy különös hálával és szeretettel fordult a pócsi Szűzanya felé.⁵⁰

6. „Máriapócsi Szűzanya, cigányok Édesanyja, imádkozzál éretünk!” Ez egy egészen sajátos könyörgés, amit 1987-ben az a *Sója Miklós* írt fel az aranymiséés szentképére,⁵¹ aki papi életének és szolgálatának jelentős részét a cigányok között töltötte.

7. Egy egészen sajátos aranymiséés kép is ismeretes, amit *dr. Kriskó György* készített a jubileumára. A hosszú szöveget ő maga készítette rá 2003. február 1-jén. „Pappá szentelésem 50. évfordulóján is hálát adok Neked, Istenem, hogy véges az idő, hogy rövidül az utam, amelyen egyre elhagyatottabban, mind nehezebb haladni. Hálát adok Neked, Uram, hogy az évekkkel együtt lekopik rólam mindaz, ami útközben reám

⁴⁸ Ennek legteljesebb formája: „Uram, Jézus Krisztus, Isten Fia, könyörülj rajtam, bűnösön!”

⁴⁹ *Emeljük föl szívünket! Görögkatolikus imakönyv*, Budapest 1958, 67.

⁵⁰ Harmadik idézetként írta fel a szentképére.

⁵¹ Második idézetként.

tapadt – vágyak, fájdalmak, bűnök és örömök. Hála Neked, Istenem, hogy magányom, amely itt még gyötör, ott belevész majd a Te mindent betöltő teljességbe.”

4. Összegzés

Az összegzés elején hangsúlyozottan le kell szögezmem, hogy az összeállítást a hajdúdorogi egyházmegye központjában található *áldozópapi szentelési anyakönyv* alapján végeztem. Ez tehát azt jelenti, hogy mindazoknak a papoknak az emlékképeivel tudtam (és tudok) foglalkozni, akiknek az adatait innen ismerem.⁵² Nem tartoznak bele sem a munkácsi, sem az eperjesi egyházmegyében, de még a miskolci apostoli exarchátusban szenteltek sem, hacsak nincsenek itt anyakönyvezve. Viszont néhány furcsa eset is előfordul: olyan bazilita atyákat is beírtak például a szentelési anyakönyvbe, akiket Dudás Miklós püspök máshol szentelt fel.

Mindenesetre, eddig 53 aranymisés képet sikerült begyűjteni és albumba rendezni. Az idén biztosan bővül 6 szentképpel a gyűjtemény. Lehet, hogy a továbbiakban még sikerül a 14 olyan papunk emlékképét is megszerezni, akik elérték az aranymiséjüket, de eddig még nincs kép a jubileumukról. Sőt, az olyan 29 paptól is kerülhet még elő szentkép, akiknek a halála dátuma nem ismerős. – Mindez azt mutatja, hogy még jelentősen bővíthet a kollekció.

A gyűjtemény eddig is szép sokszínűséget mutat a 35 szentírási, 9 liturgikus és 6 egyéb idézetével. Ez utóbbiak közül különösen is kedves az a két idézet, amely a pócsi Szűzanyához szól; emellett pedig aktuális is a róluk való megemlékezés, hiszen ebben az esztendőben a kegykép harmadik könnyezésének centenáriumát tartjuk.

Végül az egyházmegyei szentelési anyakönyv alapján emlékezünk meg arról a 108 papról, akik azelőtt átköltöztek az örök Főpaphoz, mielőtt földi templomban az aranymiséjüket végezhették volna.⁵³ A

⁵² Előbbi tanulmányaim, írásaim alapján kaptam kritikákat arra vonatkozóan, hogy nem teljes az összeállítás. A fentiek fényében azonban világossá válik a szempontom.

⁵³ Székely Jenő, Vályi Miklós, Sereghy Pál, Kozma János, Bobonka Miklós, Pataki István, Véghseő István, Szuchy Elek, Sereghy János, Turzán József, Kovács Miklós Ifj., Szemerszky János László, Szklár Jenő, Bihon István, Groholy Jenő, Bihon Miklós, Pintér András, Ruttkay Sándor, Nádas Béla, Kupár Lajos, Árdán István, Legeza Sándor, Orosz Pál, Sebella István, Bodnár Sándor, Fodor János, Ruttkay Miklós, Szász László, Sándor József, Jöcsák Máté Mihály, Dudás Miklós Mihály, Görögh Péter, Kardos István, Leskó József, Kiss Andor, Liki János Imre, Korpos Andor, Sztancs

teljesség érdekében pedig jegyezzük fel azoknak a papoknak is a nevét, akiknek halála dátuma nem ismerős.⁵⁴

Gábor, Antalóczy Kornél, Keresztes Ádám, Nagy Béa Imre, Szalka László, Molnár József, Papp György, Korpos László Géza, Fülep Miklós, Vattamány Imre, Végheő Dániel Ifj., Kiss Leontin, Puskás Lajos, Fekete Lajos, Miklósvölgyi József, Galamb György, Kalapos Mihály, Kovács Gyula, Farkas (Lupus) Gyula, Papp János, Papp Gyula, Mosonyi László, Holló Ferenc, Volosinovszki Máté, Pávay István, Vajdics János, Cselény István, Tárkányi Géza, Majoros Pál, Bacsóka Béla, Simon Sándor, Csoba János, Donka János, Orosz Ágoston Sándor, Lőrinczy Zoltán Rezső, Rojkovich István, Soltész Mihály, Soltész József, Regős Dénes Miklós, Rogoz György, Skredka Lőrinc Vladimir, Dmyterko Szofrón István, Dacysyn Jozafát János, Klucyk Anasztáz Antal, Horodyskyj János Ev. M. Bogdán, Barna Miklós, Takács Miklós, Végheő Miklós, Timkó Imre, Fodor István, Nagy Béla, Maláj György, Bubnó László, Mazur Béla, Zengő Mihály, Serbán Mihály, Rojkovich Sándor, Szarka András, Turzán Dezső, Bobonka Miklós, Legeza István, Mosolygó Imre, Nádasi Béla, Palatitz Jenő, Sereghy János, Antal Sándor, Kún László, Gulovics Gábor, Mosolygó Marcell József, Bacsóka Pál, Király Ernő.

⁵⁴ Botei János, Ivancsó Elek, Szilágyi Pál, Pásztor János, Pulszky Gyula, Neviczky Gyula, Máthé János, Fenczik Sándor Victor, Szimcsák György, Maczkó József, Loja János, Loja István, Krivonyák Mihály, Várady Mihály, Gulyássy Emil, Nyika Béla, Orosz Bálint, Révész Dezső, Ladomérszky Béla István, Hidasi Gábor, Gyulai János, Simon György, Kaszinecz Jozafát Péter, Debely Leontin Miklós, Krásznibrodsky Boris György, Syancij Dorotheus Demeter, Medveczky Pál, Kozlovskyj Marián Mihály, Ivansyn Tarzicius Mihály.